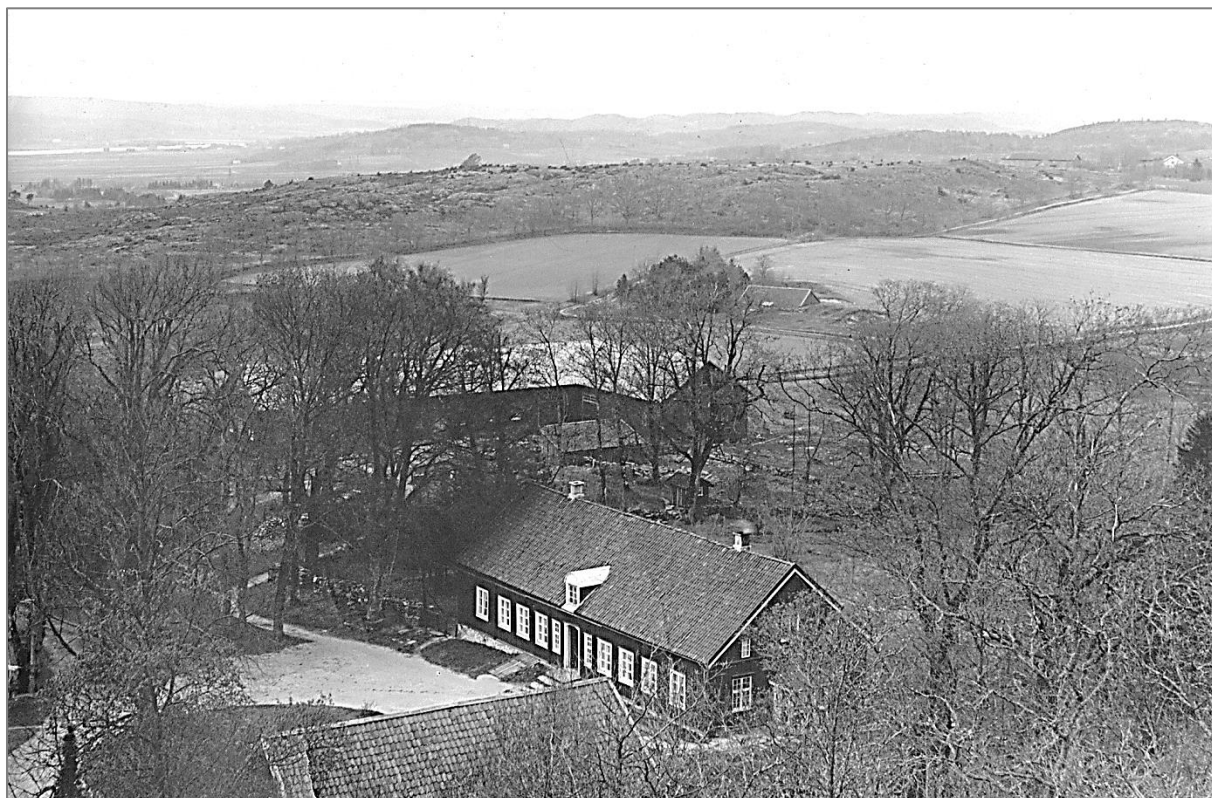

Alfhems kungsgård – Tingbergs kulle

Alfhems kungsgård är sedan 1992 en golfbana. Kungsgården har steg för steg utvecklats till en komplett golfanläggning med artonhålsbana, niohålsbana, klubbhus och värdshus, allt i ett naturskönt läge. Runt golfbanan finns en natur- och kulturstig.

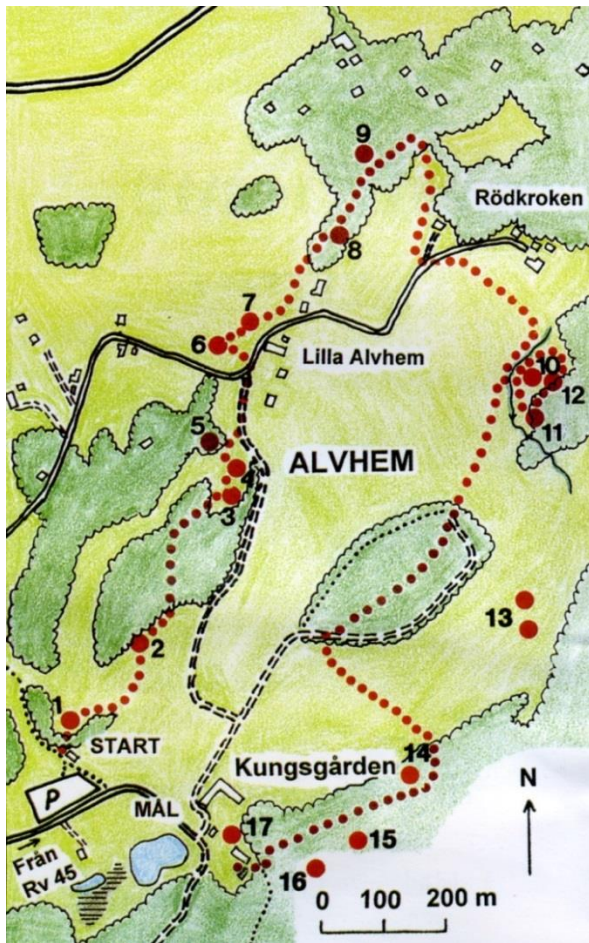
Alfhems kungsgård 1921

Uppe till vänster skimtar Göta älv och Tingbergs kulle. Gården vid höger bildkant är Lilla Alfhem. Uppe på berget hitom Lilla Alfhem ligger Cappels, som kan ha varit en gropkyrka. Vid Cappels finns rester efter en grund till en byggnad, som kan ha varit föregångare till kungsgården på bilden. Läget bekräftas av en karta från 1600-talet. På den lilla kullen ute på gärdet syns taket till en potatiskällare. Vägen mellan Gamla och Nya Lödöse gick förbi Lilla Alfhem, Cappels och Stora Alfhem, kungsgården. Källaren under huset har upp till två meter tjocka stenväggar med små skottgluggar. Foto: Johan Westin, Sollebrunn.

Kungsgårdarna i Sverige användes vanligen som löneboställen, ofta till högre officerare och landshövdingar. De kunde också vara utarrenderade.

Den förste kände ägaren till Alfhem var Håkan, 1340-1380, Norges konung. Han var son till kung Magnus Eriksson och drottning Blanka. 1541 förlänades Alfhem till Gustav Stenbock, vars dotter Katarina blev Gustav Vasas tredje hustru.

1679 fick det nybildade Älvsborgs län sin förste landshövding, Henrik von Vicken. Borås skulle bli residensstad men 1681 eldhärjades staden. von Vicken föreslog då Vänersborg som residensstad. I väntan på att ett residens skulle finansieras och byggas bodde von Vicken bland annat på Alfhems kungsgård, som han disponerade i åtta år.

Natur- och kulturstigen vid Alfhemskungsgård

- 1 Fornåkar
- 2 Ängsflora
- 3 Cappels kyrka*
- 4 Förhistoriska gravar
- 5 Frukträdgård
- 6 Skålgropar
- 7 Domarring
- 8 Lundflora
- 9 Gravfält
- 10 Slätteräng
- 11 Domarring
- 12 Stensättning
- 13 Jättekar
- 14 Ihålig ekstam
- 15 Jätteek
- 16 Kungsgrottan
- 17 Kungsgården

*Cappels kyrka är idag en grop vars historia inte är klarlagd. På en karta från 1600-talet finns en kyrka upptagen. Även namnet Cappels socken förekommer.

Del av hällristningarna vid Jätteberget
Foto: Ale kommun.

Hällristningar vid Jätteberget

Vid Jätteberget, cirka 1 200 meter från leden, finns förnämliga hällristningar. En sluttande berghäll är täckt av ett tjugotal skeppsrisingar, en människofigur, djur, fristående cirklar och ett antal skålgropar / älvkvarnar.

Lämna leden vid Lilla Alfhem och gå på grusvägen ner mot R45. Vid fotbollsplanen Gläntevi visar en skylt åt höger.

Tingbergs kulle

Här låg sedan medeltiden Ale, Vättle och Flundre häraders avrättningsplats. Sista gången den användes var 1857.

Avrättningsplatsen var häradsallmäning, en nästan cirkelrund yta med 30 meters diameter, markerad av sju, på ungefär lika avstånd, markerande stenblock.

Dödstraff och avrättning

Offentlig avrättning tillämpades under medeltiden, förekom i vida större utsträckning under 1600- och 1700-talen men alltmer sällan under 1800-talet. Dödsstraffet avskaffades i Sverige 1921, tillämpat sista gången 1910.

Vid de sista halshuggningarna på Tingberg 1854 och 1857 har kropparna omedelbart grävts ner på platsen.

Bränning på bål var den vanliga avrättningsformen för kvinnor. En mordbrännerska från Alvhem brändes här 1698.

Dödsdömda fördes för sista förberedelsen till en fångkammare på gården Gårda i Lödöse. På avrättningsdagen hade socknemännen skyldighet att göra vakt i fångprocessionen och bilda stavgård kring avrättningsplatsen, väl främst som skydd mot intrång från den talrika publiken.

Bödelsyxan från Tingbergs kulle

Med denna bödelsyxa avrättades Andreas Segerberg 1854 och postrånarna Nattsén och Björk 1857. På 1930-talet såldes yxan på auktion. Museichefen i Alingsås, Anna Norlander, var där, så också chefen för Göteborgs historiska museum. Men fröken Norlander förklarade bestämt att yxan skulle till Alingsås. *Det är våra huvuden som fallit för den.* Så fick det bli.

Avrättning på Tingbergs kulle

Utdrag ur Elfsborgs Läns Tidning den 7 december 1933.

Ett litet stycke söderut från Lödöse ligger byalaget Tingberg nära landsvägen.

Ett åsyna vittne förtäljer

För några år sedan avled hemmansägaren Berndt Andersson, mer än 90 år gammal. Han hade gott minne och visste mycket att förtälja från sina många år, alltifrån barndomen. Han hade åsett tre avrättningar på Tingberg. Särskilt hade han en av dem i starkt minne.

Det gällde en brottsling som hette Segerberg. Brottet han begått och som skulle sonas med livets förlust bestod däri att han tagit sin fästmö av daga. Händelsen hade ägt rum i Älvängen. Han blev häktad, ställd inför rätta och dömd till döden. Dödsstraffet var hals-huggning. Intill den bestämda dagen förvarades den fångne i länshäktet i Vänersborg.

Kvällen innan avrättningsdagen anlände fången till gården Gårda i Gamla Lödöse där han och vaktkarlarna övernattade.

Redan i Lödöse var en mängd nyfikna på benen för att få se en skymt av den dödsdömde. Men värre skulle det bli följande dag då denne skulle föras vidare till bestämmelseplatsen. Mycket folk hade samlats i Lödöse och utefter vägen söderut för att få skymta fången, men ännu mera vid Tingberg dit för övrigt de förra också skyndade ikapp med fångskjutsen.

Spetsgård att utestänga de skådelystna

Avrättningsplatsen hade avstängts från intrång av åskådarna med en spetsgård. Det var ett skrank, gjort av spetsade pålar eller störar, ställda tätt och i kryss runt kring det område som inte fick beträdas av menigheten.

Denna spetsgård ålåg det allmogemännen i bygden eller häradet att uppsätta liksom också att göra erforderlig vakthållning där.

De vassa stöarna var ställda med spetsarna riktade utåt för att bättre fylla sin uppgift.

Segeberg talar till folkskaran

Den fångne hade beretts till döden av fängelsepredikanten. I detta fall hade Guds ord haft sin goda verkan på den dödsdömde, av hans beteende inför döden att döma.

Segeberg anhöll om att få säga några ord till folkmassan, innan han lade sig ner på stupstocken. Denna begäran bifölls. Med hög röst talade han då om, hur han gjort illa och förtjänat sitt straff, samt varnade för synd och manade åhörarna att frukta och älska Gud och hålla sig till Guds ord.

Hans tal gjorde ett djupt intryck på folket. Många stod djupt gripna och med tårade ögon inför det som föregick framför dem.

Mannen med bilan

Profossen var från Stockholm. Han hade enkom företagit resan till Lödöse och Tingberg för denna avrättnings skull. På honom och hans verktyg riktades åskådarnas blickar nära nog lika nyfiket som på den dödsdömde.

Bilan hade han i ett fint fodral eller låda. Då han tog upp den blixtrade dess blänkande yta med sin långa egg i dagsljuset.

Vi förbigår skildringen av själva avrättningen. Berndt Andersson, ett av de åsyna vittnena, var då en gosse. Han var så fångslad, skräckslaget fångslad av vad han såg.

Efter exekutionen skingrades folkmassan åt olika håll. Den avlivade kroppen fördes undan för att antvardas i jordens gömma.